



Zemkopības ministrija

Republikas laukums 2, Rīga, LV-1981, tālr. 67027010, fakss 67027512, e-pasts zm@zm.gov.lv, www.zm.gov.lv

Rīgā

Datums skatāms laika Nr. 9.1-4e/1412/2023

Uz 29.06.2023. Nr. 39

Biedrībai “Zemnieku saeima”
martins.trons@zemniekusaeima.lv

Par veicamajiem pasākumiem piena
lopkopības nozares stabilizēšanai

Zemkopības ministrijas speciālisti ir izvērtējuši biedrības “Zemnieku saeima” (turpmāk – Biedrība) 2023. gada 29. jūnija vēstuli, kurā biedrība izvirzīja priekšlikumus veicamajiem pasākumiem piena lopkopības nozares stabilizēšanai.

Atbildot uz Biedrības minētiem priekšlikumiem, sniedzam skaidrojumus:

- 1) Steidzami aicināt finanšu institūciju “Altum” piešķirt kredītus apgrozāmajiem līdzekļiem ar samazināto procentu likmi lopbarības, degvielas, minerālmēslu iegādei u.t.t. iegādei:***

Zemkopības ministrija ievieš vairākas atbalsta programmas finanšu instrumentu veidā, ko administrē akciju sabiedrība “Attīstības finanšu institūcija Altum” (turpmāk – Altum):

Apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programma, ko piešķir saskaņā ar Ministru kabineta 2019.gada 3. decembra noteikumiem Nr. 582 „Kārtība, kādā īsteno valsts atbalsta programmu par aizdevumu piešķiršanu apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejniecības un akvakultūras nozarē”.

Aizdevumus piešķir primārās lauksaimniecības produkcijas ražotājam, zvejniecības vai akvakultūras produkcijas ražotājam un apstrādātājam, atbilstīgai kooperatīvajai sabiedrībai vai augļu un dārzeņu ražotāju organizācijai. Aizdevuma summa 7 000 – 1 000 000 *euro* apmērā, lauksaimniecības kooperatīvajai sabiedrībai – ne vairāk kā 2 850 000 *euro* apmērā. Aizdevuma termiņš nav ilgāks par diviem gadiem. Aizdevumu gada procentu likme – no 4%. Kopējais aizdevumiem paredzētais finansējums – 25,6 milj. *euro*.

Aizdevumi apgrozāmajiem līdzekļiem ir pieejami arī aizdevumu programmas ietvaros “Mazie aizdevumi lauku teritorijās”, ko piešķir saskaņā ar Ministru kabineta 2018. gada 24. jūlija noteikumiem Nr. 446 “Noteikumi par lauksaimniecības, lauku un zivsaimniecības saimnieciskās darbības veicēju aizdevumu programmu”. Aizdevumi ir pieejami investīcijām līdz 100 000 *euro* un apgrozāmiem līdzekļiem līdz 35 000 *euro*. Atbalsts ir pieejams uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai lauksaimniecības un lauku attīstības jomas uzņēmējiem ar apgrozījumu līdz 150 000 *euro*

gadā. Aizdevumu procentu gada likme ir robežās 3% - 8%. Kopējais aizdevumu programmai paredzētais finansējums – 27,81 milj. *euro*.

Pieejama ir arī garantiju programma lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstībai, kas noderēs, ja komercbankai nepieciešams papildus nodrošinājums aizdevumam. Garantijas piešķir saskaņā ar Ministru kabineta 2019. gada 8. janvāra noteikumiem Nr. 9 “Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantiju programmas noteikumi”. Maksimālais spēkā esošo garantiju apmērs 1 milj. *euro* vai 3,5 milj. *euro* lauksaimnieku kooperatīvajām sabiedrībām, kas garantē komercbanku apgrozāmo līdzekļu un investīciju aizdevumus, garantiju līdz 80% no aizdevuma, garantijas termiņš paredzēts līdz 10 gadiem, ko var pagarināt par vēl par 2 gadiem. Kopējais programmas finansējums - 18.8 milj. *euro*. Šobrīd garantijas ir iespējams izsniegt līdz 40 milj. *euro* apmērā.

2) *Veikt sarunas ar VID par nodokļu atlikšanas un PVN ātrākas atmaksas iespējām:*

Attiecībā uz nodokļu iesaldēšanu/atlikšanu likumā “Par nodokļiem un nodevām” ir noteikti vairāki tiesiskie instrumenti nodokļu samaksas termiņa pagarināšanai. Piemēram, atbilstoši šā likuma 24. panta ceturtajai daļai nodokļu administrācijai (VID un pašvaldībām), uz nodokļu maksātāja motivēta rakstveida iesnieguma pamata ir tiesības: sadalīt termiņos vai atlikt uz laiku līdz vienam gadam nokavēto nodokļu maksājumu samaksu, ja termiņa nokavējums radies nepārvaramas varas rezultātā. Tāpat minētais pants paredz nodokļu samaksas termiņa pagarinājumu arī citos gadījumos.

Nodokļu maksātājiem, kas savlaicīgi risina savas nodokļu saistības un kvalificējas nodokļu samaksas termiņa pagarinājumam atbilstoši likuma “Par nodokļiem un nodevām” 24. pantā noteiktajam, nokavējuma nauda tiek aprēķināta ar samazinātu procenta likmi vai netiek aprēķināta vispār, kā piemēram, nepārvaramas varas gadījumā.

Atbilstoši Pievienotās vērtības nodokļa likuma 109.panta pirmajai daļai Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID), veicot nodokļu administrēšanas pasākumus, 30 dienu laikā pēc likumā noteiktās deklarācijas iesniegšanas dienas vai no dienas, kurā ir iesniegta precizēta vai novēlota nodokļa deklarācija, atmaksā apstiprināto pārmaksāto nodokļa summu par taksācijas periodu uz nodokļa maksātāja norādīto kontu.

Jāņem vērā, ka pārmaksātās pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) summas izvērtēšanas laikā VID ir tiesības pieprasīt nodokļu maksātājam iesniegt papildu informāciju, lai pārliecinātos par pārmaksātās PVN summas pamatotību un vai nodokļu maksātājs ir tiesīgs atskaitīt priekšnodokli par iegādātajām precēm un saņemtajiem pakalpojumiem un vai šīm precēm ir tieša un tūlītēja saikne ar vienu vai vairākiem turpmākajiem ar PVN apliekamiem darījumiem.

Zemkopības ministrija 13. jūlijā Krīzes vadības padomes sēde aicināja atbalstīt vairākus neatliekamus pasākumus situācijas stabilizēšanai saistībā ar ievērojamiem sausuma un salnu radītajiem zaudējumiem Latvijas lauksaimniekiem un mežsaimniekiem. Krīzes vadības padome atzina, ka pavasara salnu un ilgstošā sausuma izraisītās sekas lauksaimniecībā un meža atjaunošanā, kā arī tā ieaudzēšanā ir nosakāmas kā valsts mēroga dabas katastrofa, kuras seku novēršanā ir jāveic virkne pasākumu, kas pēc iespējas samazinātu lauksaimniekiem un mežsaimniekiem radītos zaudējumus. Zemkopības ministrijai uzdots aicināt Lauku atbalsta dienestu (LAD), Valsts augu aizsardzības dienestu (VAAD) un bioloģisko saimniecību sertificējošās iestādes salnu un sausuma cietušajām saimniecībām saglabāt atbalstu, ja tā saņemšanas nosacījumu izpildi tieši ietekmēja vai kavēja nelabvēlīgie klimatiskie apstākļi. Tāpat LAD un Valsts meža dienests (VMD), vērtējot tīrumus un mežu, nepiemēros sodus par iznīkušajiem stādījumiem, ja to atjaunošanu un ieaudzēšanu kavēja sala un sausuma postījumi. Savukārt VID, kredītiestādēm Zemkopības ministrija rosinās nepiemērot soda sankcijas lauksaimniekiem un mežsaimniekiem, ja līgumu nosacījumu izpildi tieši ietekmējušas pavasara salnu un ilgstošā sausuma sekas.

3) Lauksaimniecībā izmantojamās bezakcīzes dīzeļdegvielas limitu pārskatīšana piena lopkopības, augļkopības, dārzenu nozarei. Neizmantotās bezakcīzes dīzeļdegvielas pārdale par labu piena lopkopības, augļkopības un dārzenkopības saimniecībām:

Vēršam Jūsu uzmanību, ka izteiktajam ierosinājumam - palielināt maksimālo marķētās dīzeļdegvielas daudzumu piena lopkopības, augļkopības un dārzenkopības nozarei, ir negatīva ietekme uz valsts budžetu.

Likuma "Par akcīzes nodokli" 18.panta piektās daļas 3. punktā ir noteikts maksimālais marķētās dīzeļdegvielas daudzums, ko lauksaimniecības produkcijas ražotāji ir tiesīgi iegādāties - vienā saimnieciskajā gadā (no kārtējā gada 1.jūlija līdz nākamā gada 30.jūnijam), ņemot vērā šādu sadalījumu atkarībā no audzējamās kultūras:

- 1) augkopība — 100 litru uz vienu hektāru;
- 2) augļkopība, ogulāji un dārzkopība — 130 litru uz vienu hektāru;
- 3) zālāju platības, ja tiek nodrošināts minimālais lauksaimniecības dzīvnieku blīvums vismaz 0,5 nosacītās liellopu vienības uz vienu hektāru (bioloģiskajās saimniecībās blīvums vismaz 0,4 nosacītās liellopu vienības uz vienu hektāru), — 130 litru uz vienu hektāru zālāju platībām;
- 4) zālāju platības dzīvnieku barības ražošanai — 60 litru uz hektāru;
- 5) zeme zem zivju dīķiem — 60 litru uz hektāru;
- 6) citas kultūras un platība, — 60 litru uz vienu hektāru.

Lauksaimniecības produkcijas ražotājs ir tiesīgs saņemt maksimālo marķētās dīzeļdegvielas daudzumu, ja ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas vai akvakultūras produkcijas ražošanas, neieskaitot saņemto valsts un Eiropas Savienības atbalstu (turpmāk – ieņēmumi), ir:

- 1) vismaz 350 *euro* no hektāra;
- 2) vismaz 210 *euro* no hektāra saimniecībā, kas atbilstoši normatīvajiem aktiem par bioloģisko lauksaimniecību ir sertificēta bioloģiska saimniecība.

Atbilstoši Lauku atbalsta dienesta informācijai ir secināms, ka marķētā dīzeļdegviela pietrūkst vien atsevišķiem lauksaimniekiem. Par to liecina šī informācija 2022./2023.saimnieciskajā gadā:

- 1) no 16 552 klientiem 9 740 klienti bija iegādājušies visu piešķirto marķēto dīzeļdegvielu;
- 2) 2 866 klienti pieprasīja marķēto dīzeļdegvielu avansā, no tiem tikai 1 580 klienti arī iegādājās avansā piešķirto marķēto dīzeļdegvielu.
- 3) No 1 580 klientiem, kas arī iegādājās avansā piešķirto marķēto dīzeļdegvielu:
 - a) 399 klienti nav varējuši izpildīt prasību par minimālo ieņēmumu kritērija nodrošināšanu uz visām apstiprinātajām platībām;
 - b) no 399 klientiem, kas nav varējuši izpildīt prasību par minimālo ieņēmumu kritērija nodrošināšanu uz visām apstiprinātajām platībām, 287 klienti nav spējuši nodrošināt arī minimālo liellopu blīvuma prasību.
 - c) 1 klients nav spējis nodrošināt minimālo liellopu blīvuma prasību

Ņemot vērā šos datus aptuveni tikai 1 180 lauksaimniekiem, jeb 7% no visiem lauksaimniekiem, kas saņem marķēto dīzeļdegvielu, piešķirtais marķētās dīzeļdegvielas apjoms nav pietiekošs un tie iegādājušies kopumā 3 414 042 litrus (vidēji 2 893 litri uz vienu lauksaimnieku). No 1180 lauksaimniekiem 478 lauksaimnieki avansā iegādājās 20% no avansā piešķirtā dīzeļdegvielas daudzuma, 702 klienti iegādājās vairāk kā 20% no avansā piešķirtā dīzeļdegvielas daudzuma.

- 4) ***Veicināt vietējās piena produkcijas īpatsvara palielināšanu veikalū plauktos, veidot vietējo piena produktu popularizēšanas kampaņas. Veidot reklāmas projektus par piena lopkopības saimniecībām, pārtikas ražošanas nozīmīgumu valsts mērogā un par***

kooperācijas nepieciešamību:

Informējam, ka izpildot Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija 2023.gada 19.aprīļa sēdē doto uzdevumu un apzinātu iespējamus pasākumus Latvijas pārtikas preču īpatsvara palielināšanai mazumtirdzniecības tīklos, Zemkopības ministrija organizēja vairākas sanāksmes ar pārtikas ražotāju (Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija, Latvijas Piensaimnieku Centrālā Savienība, Latvijas Apvienotā putnkopības nozares asociācija, Latvijas gaļas pārstrādātāju asociācija, Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome, Zemnieku saeima, Latvijas lauksaimniecības kooperatīvu asociācija) un tirgotāju (Latvijas Tirgotāju asociācija, Latvijas Pārtikas tirgotāju asociācija, Latvijas Mazumtirgotāju biedrība) organizācijām un to biedriem, uz tām pieaicinot arī Ekonomikas ministrijas, Konkurences padomes, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras un Latvijas Darba devēju konfederācijas pārstāvjus.

Diskusiju gaitā tika aktualizēti un pārrunāti vairāki būtiski jautājumi, tostarp identificēti pasākumi Latvijas pārtikas ražotāju konkurētspējas palielināšanai, lai tie sekmīgāk varētu konkurēt veikalos plauktos:

1) Jāpilnveido darbaspēka nodokļu un darbnespējas regulējums

Valdība ir apņēmusies veikt nodokļu sistēmas uzlabošanu, tostarp vienkāršošanu, ar mērķi stiprināt Latvijas ekonomikas konkurētspēju. Veicot nodokļu sistēmas uzlabošanu ar mērķi stiprināt Latvijas ekonomikas konkurētspēju, galvenokārt ir jāveic pasākumi, lai mazinātu darbaspēka nodokļa slogu darba devējiem, kā arī nepieciešams pilnveidot darbnespējas regulējumu tuvinot to citu Baltijas valstu līmenim, piemēram, nepieciešams mazināt darba devēju apmaksāto darbinieku darbnespējas dienu skaitu.

Pārtikas nozarē strādājošo lielais ņemto slimības lapu skaits saasina darbaspēka trūkuma problēmu un izmaksas, mazinot uzņēmumu konkurētspēju Baltijas līmenī un apdraudot ārvalstu investīciju piesaisti pārtikas ražošanas nozarē. Līdz ar to Latvijā būtu jāpārskata esošais tiesiskais regulējums, kas nosaka, cik daudz un cik ilgi uzņēmējiem ir jāmaksā darbiniekam par viņa slimošanas periodu. Attiecīgās izmaiņas veicinātu Latvijas uzņēmumu konkurētspēju Baltijas mērogā. Zemkopības ministrija aktualizēs šos jautājumus Finanšu ministrijas organizētajā darba grupā, kurā tiek izstrādātas vidēja termiņa valsts nodokļu politikas pamatnostādnes.

2) Jāpalielina Latvijas pārtikas uzņēmumu konkurētspēja

Nepieciešams kāpināt pārtikas ražotāju konkurētspēju, lai tie varētu sekmīgi konkurēt veikalos plauktos vietējā un eksporta tirgos, jo Latvijas preču īpatsvara palielināšanai veikalos plauktos viens no galvenajiem faktoriem ir cena. Piemēram, kaimiņvalsts Lietuvas pārtikas uzņēmumi ir lielāki, kā rezultātā tiem ir labākas iespējas uzkrāt kapitālu un konkurēt ar Latvijas uzņēmumiem.

Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna 2023.-2027.gadam (turpmāk – KLP SP) ietvaros būs pieejams finansējums 41,6 milj. *euro* apmērā ieguldījumiem lauksaimniecības produktu pārstrādei, sekmējot pievienotās vērtības radīšanu primārajiem lauksaimniecības produktiem, augstas pievienotās vērtības produktu ražošanu (arī bioloģisko produktu), produktivitātes celšanu un eksportspējīgu, inovatīvu produktu ražošanu, kā arī piena pārstrādes uzņēmumu konsolidācijai kopīgu aktivitāšu veikšanai.

Svarīgi ir īstenot ilgtermiņa atbalsta pasākumus eksporta veicināšanai un Latvijas pārtikas ražotāju konkurētspējas stiprināšanai. Tāpēc Zemkopības ministrija sagatavoja un Ministru kabinets 2023. gada 7. martā apstiprināja grozījumus Ministru kabineta 2013. gada 17. decembra noteikumos Nr. 1524 „Noteikumi par valsts atbalstu lauksaimniecībai”, paredzot palielināt par 500 000 *euro* finansējumu nacionālo kopstendu organizēšanai valsts atbalsta pasākuma “Atbalsts tirgus veicināšanai” ietvaros. Līdz ar to finansējums tirgus veicināšanai minētā valsts atbalsta pasākuma ietvaros 2023. gadā plānots 905 033 *euro* apmērā.

3) PVN samazināšana pirmās nepieciešamības precēm

PVN samazināšana arī citām pirmās nepieciešamības pārtikas precēm veicinātu patēriņu un secīgi arī Latvijas pārtikas produktu noietu. Zemkopības ministrija vairākkārt ir iestājusies par samazinātās PVN likmes ieviešanu tādiem pārtikas produktiem kā svaiga gaļa, svaigas zivis, piena pamatprodukti un olas. Zemkopības ministrija arī 2022. gada 9. decembrī, ievērojot Ministru kabineta 2019. gada 7. maija rīkojumu Nr. 210 “Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai”, kurā dots uzdevums Nr. 070 “Izvērtēsim iespējas samazināt PVN likmi svaigai gaļai, svaigām zivīm, olām un piena produktiem” un Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas lūgumu, kas izteikts, pamatojoties uz tīmekļvietnē www.manabals.lv vairāk nekā 20 tūkstošu iedzīvotāju parakstīto iniciatīvu “Samazināsim PVN pārtikai”, ir iesniegusi Valsts kancelejā informatīvo ziņojumu “Par pievienotās vērtības nodokļa likmes diferencēšanu pārtikai” izskatīšanai valdībā. Līdz šim brīdim šo jautājumu valdība nav skatījusi.

Zemkopības ministrija aktualizēs jautājumu par samazinātā PVN piemērošanas pagarināšanu svaigiem augļiem, ogām un dārzeņiem, kā arī piemērošanu citām pārtikas produktu grupām Finanšu ministrijas organizētajā darba grupā, kurā tiek izstrādātas vidēja termiņa valsts nodokļu politikas pamatnostādnes.

4) Sadarbības memoranda noslēgšana

Vislielākās diskusijas sanāksmēs ar pārtikas ražotāju un tirgotāju organizācijām un to biedriem notika par jautājumiem, kas saistīti ar mazumtirdzniecības uzcenojumiem, vietējo pārtikas produktu popularizēšanu un īpatsvara palielināšanu mazumtirdzniecības tīklos. Puses vienojās, ka pieņemamākais veids kā savstarpēji atrunāt aspektus sadarbībai starp ražotājiem, tirgotājiem un Zemkopības ministriju ir noslēgt sadarbības memorandu.

Zemkopības ministrija sagatavoja sadarbības memoranda projektu ar mērķi veicināt vietējās pārtikas preču īpatsvara palielināšanu mazumtirdzniecības veikalos. Sadarbības memoranda projekts paredz konkrētas apņemšanās katrai no pusēm, būtiskākās no kurām ir attiecināmas uz tirgotājiem:

- veicināt vietējās pārtikas preču labāku atpazīstamību mazumtirdzniecības vietās – pie vai uz cenu zīmēm izvietojot Latvijas karoga krāsu simboliku vai izcelsmes valsts norādi, izveidojot atsevišķus tirdzniecības plauktus vai zonas konkrētu kategoriju pārtikas precēm ar norādi “Ražots Latvijā” vai “0 kilometru pārtikas preces”, izceļot vietējās pārtikas preces tirgotāju veidotajos reklāmas materiālos, kā arī ieviešot citus atpazīstamības pasākumus;

- piemērot saprātīgu uzcenojumu vietējām pārtikas precēm. Par saprātīgu uzcenojumu uzskatāms tāds uzcenojums, kas nav pārmērīgs un ir pamatots ar reālām un faktiskām tirgotāja izmaksām. Produkta cena, kurā ietverts saprātīgs uzcenojums, atspoguļo patieso cenu konkrētajā tirgū, t.i., tā ir reāla un atbilstoša vidējām tirgus cenām;

- stiprināt vietējo pārtikas preču lielāku pārstāvību apgrozījumā mazumtirdzniecības vietās, katru ceturksni šī memoranda darbības laikā palielinot to par 5% tai skaitā iekļaujot jaunus pārtikas produktus sortimentā;

- saskaņot izcelsmes valsts norādes izmantošanu uz sava privāto preču zīmolu iepakojuma.

Šobrīd norit darbs pie sadarbības memoranda projekta nosacījumu izskatīšanas.

5) Citi pasākumi

- Konkurences padomes tirgus uzraudzība

Konkurences padome šobrīd īsteno olu, zivju, piena, gaļas, graudu un maizes produktu mazumtirdzniecības tirgus uzraudzību. Viens no uzraudzības mērķiem ir veikt cenu transmisiju analīzi, novērtējot cenu izmaiņu korelācijas ražošanas un tirdzniecības posmos, vienlaicīgi

novērtējot vai šo produktu realizācijā nav novērotas negodīgas tirdzniecības pazīmes vai citi konkurencei nelabvēlīgi apstākļi. Uzraudzības rezultāti būs pieejami šī gada beigās.

- Informācija par uzcenojumiem

Zemkopības ministrija ir vērsusies Centrālajā statistikas pārvaldē ar lūgumu papildināt Oficiālās statistikas programmu ar jaunu statistikas rādītāju “Mazumtirdzniecības uzcenojums pārtikas produktiem pa produktu grupām un izcelsmes (Latvijas, importa)”/”Atsevišķu pārtikas produktu vidējo mazumtirdzniecības cenu struktūra, t.sk. arī uzcenojuma īpatsvars, dažādos piegādes ķēdes posmos”, lai varētu novērtēt uzcenojuma līmeņus pārtikas piegāde ķēdē.

- Kopīgi Latvijas produktu mārketinga pasākumi

Vietējās izcelsmes pārtikas produktu popularizēšanā liela nozīme ir kolektīvām aktivitātēm, kurās daudzi uzņēmumi apvieno spēkus kopīgam mērķim. Šogad ir plānotas vērienīgas Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras “Latvijas labums” aktivitātes, kā arī Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijas organizētās nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas “Kvalitatīvs produkts” (karofīte) produktu reklāmas.

Papildus Zemkopības ministrija informē, ka saskaņā ar Ministru kabineta 2023. gada 20. jūnija Ministru kabineta noteikumiem Nr.326 “Valsts atbalsta piešķiršanas kārtība lauksaimniecības un zivsaimniecības tirgus veicināšanai no š.g. 1.jūlija līdz 25. jūlijam var pieteikties tirgus veicināšanas pasākumu atbalstam, iesniedzot Lauku atbalsta dienestā projekta iesniegumu atbalsta saņemšanai (vairāk informācija LAD mājas lapā - <https://www.lad.gov.lv/lv/katalogs/valsts-atbalsts-lauksaimniecibas-un-zivsaimniecibas-tirgus-veicinasanai>).

Kopējais finansējums ir 500 000 *euro*, kas ietver četrus pasākumus, tostarp 100 000 *euro* atbalsts ir pieejams lauksaimniecības nozares un to produktu popularizēšanas kampaņām. Lauksaimniecības nozares mārketinga pasākumu mērķis ir stiprināt lauksaimniecības nozares konkurētspēju un palielināt lauksaimniecības produktu patēriņu un līdz ar to arī ražošanu. Uz atbalstu var pretendēt lauksaimniecības primārās nozares nevalstiskajām organizācijām, kas izstrādājušas mārketinga programmu, kuras galvenais uzdevums ir uzsvērt lauksaimniecības nozīmi tautsaimniecībā un lauku attīstībā vai popularizēt lauksaimniecības ilgtspējas aspektus. Līdz ar to kopējais atbalsts tirgus veicināšanas pasākumiem 2023. gadā plānots 1,4 milj. *euro* apmērā, kas ir par 1 miljonu *euro* vairāk nekā 2022. gadā.

5) *LAP mazo un jauno lauksaimnieku investīciju atbalsta papildus punktu piešķiršana vērtēšanas ietvaros, ja pretendents pāriet uz citām ganību lopkopības nozarēm (gaļas lopī, aitas, kazas, truši u.t.t.), saglabājot zālāju uzturēšanu:*

- Saskaņā ar MK noteikumiem piena lopkopības saimniecības ieguldījumus var paredzēt tās pārorientēšanai uz citu lopkopības nozari.
- Lopkopības nozarei ir paredzēti papildus projektu atlases kritēriju punkti, kas piemērojami arī tad, ja saimniecība pārorientējas uz citu lopkopības nozari.
- Gados jauno lauksaimnieku projektu iesniegumu kārtai paredzēti 7 milj.*euro*, kas ir būtiski vairāk kā iepriekšējās kārtās, mazo saimniecību ieguldījumiem projektu iesniegumu kārtai paredzēti 5 milj. *euro*.
- Projektu atlases kritēriji šiem pasākumiem saskaņoti KLP SP Uzraudzības komitejā 27.04.2023. Izmaiņas tajos ir atkārtoti jāizskata Uzraudzības komitejā un jāgroza MK noteikumi.

6) *Dot iespēju saimniecībām pārskatīt IMA iepriekšējās kārtas sasniedzamo rādītāju.*

Atbilstoši MK noteikumu Nr. 776 "Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība atklātu projektu konkursa veidā pasākumā "Ieguldījumi materiālajos aktīvos" 2014.–2020. gada

plānošanas perioda pārejas laikā 2021. un 2022. gadā" 13. punktam atbalsta saņēmējs nepārvaramas varas dēļ, no tā neatkarīgu vispārēju tirgus pārmaiņu dēļ, sniedzot pamatojumu, **ir tiesīgs lūgt Lauku atbalsta dienestu gan pārskatīt plānoto rādītāju palielinājumu, gan pagarināt projekta uzraudzības periodu plānoto rādītāju sasniegšanai.**

7) ***IMA atbalstu piena pārstrādei piešķirt tikai konsolidācijai vai pierādāmam produktu eksportam, papildus punkti jāpiemēro, ja iepērk pienu no vietējiem ražotājiem.***

Zemkopības ministrija aktīvi strādā pie MK noteikumu projekta "Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība atklātu projektu konkursa veidā investīcijām materiālajos aktīvos 2023.–2027. gada plānošanas periodā" izstrādāšanas, kas pašlaik ir saskaņošanas stadijā ar nevalstiskām organizācijām.

KLP SP ietvaros intervencē "Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē" maksimālais attiecināmo izmaksu apmērs 3 000 000 *euro*, **paredzēts, ja ražos produktus eksportam vai ja nodrošina piena pārstrādes nozares saimniecisko darbības veicēju sadarbību kopīgu eksporta mērķu īstenošanai.**

Par piena pārstrādes nozares uzņēmumu sadarbību kopīgu eksporta mērķu īstenošanai tiek plānots piešķirt arī papildus 10 punktus projektu iesniegumu rindošanā.

Papildus 10-20 punkti tiks paredzēti projekta iesnieguma rindošanā, ja atbalsta pretendents visu lauksaimniecības produktu pārstrādei iesnieguma iesniegšanas brīdī un projekta īstenošanas laikā nodrošina vietējās izcelsmes izejvielas apjomu (ņemot vērā visu komersanta izmantojamo izejvielu apjomu), kas pārsniedz intervences "Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē" nosacījumos noteikto apjomu, piena pārstrādei tas ir – pārsniedz 70%.

8) ***Jāveicina atzīto piena kooperatīvu 2.līmeņa kooperācija:***

Atbilstoši 2023. gada 25. aprīļa MK noteikumiem Nr.203 "Ražotāju organizāciju atzīšanas un atbalsta piešķiršanas kārtība", **piena un piena produktu nozarē ir iespēja veidot ražotāju organizācijas.**

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 203, lai pretendētu uz ES atbalstu, svaigpiena ražotājiem (vismaz desmit) ir jāveic ražotāju organizācijas atzīšana, jāizstrādā tās darbības programma un jāizveido darbības fonds.

Atzītām piena un piena produktu nozares ražotāju organizācijām plānošanas periodā no 2023. līdz 2027. gadam pieejamais finansējums ir 1 130 000 *euro*.

ES atbalstu apstiprināto darbības programmu īstenošanai piešķir:

- 1) investīcijām materiālos un nemateriālos aktīvos,
- 2) konsultāciju pakalpojumiem un tehniskajai palīdzībai,
- 3) apmācībai, tostarp padomdošanai un paraugprakses apmaiņai,
- 4) bioloģiskajai vai integrētajai ražošanai,
- 5) produkcijas pārvadāšanas un uzglabāšanas ilgtspēju un efektivitāti veicinošai rīcībai,
- 6) noieta veicināšanai, saziņai un tirgvedībai,
- 7) Eiropas Savienības un valstu kvalitātes shēmu īstenošanai,
- 8) izsekojamības un sertifikācijas sistēmu īstenošanai.

Ražotāju organizāciju atzīšanas iespēja pastāv katru gadu plānošanas periodā no 2023. līdz 2027. gadam - tas nozīmē, ka, lai īstenotu ražotāju organizāciju darbības programmu 2024. gadā, tad līdz 2023. gada maijam bija jāiesniedz pieteikums uz ražotāju organizācijas atzīšanu. Diemžēl pašlaik nav saņemts neviens iesniegums par ražotāju organizāciju piena un piena produktu nozarē, tomēr, šāda iespēja pastāv arī turpmākajos plānošanas perioda gados.

Informējam, ka pašlaik saskaņošanas procesā ar Tieslietu un Finanšu ministriju ir

noteikumu projekts “Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai intervencē “Ražotāju grupu un organizāciju izveides atbalsts”” (22-TA-3322).

Atbalsts paredzēts arī piena nozares kooperatīvu apvienībām (2.līmeņa kooperatīviem), kuras atbilstības statusu 1.reizi ieguvušas pēc 2021.gada 1.janvāra. Uz atbalstu pasākumā var pretendēt arī 1.līmeņa kooperatīvi bioloģiskā piena nozarē.

Pieejamais finansējums ir 1 500 000 euro.

Lai pretendētu uz atbalstu ir jāiegūst atbilstības statuss un jāizstrādā piecu gadu darbības plāns attīstības mērķa un rezultatīvo rādītāju sasniegšanai.

Atbalsta apmērs pirmajā gadā ir 10 % no iepriekšējā noslēgtajā taksācijas gadā sabiedrības biedru saražotās un ar sabiedrības starpniecību ārpus sabiedrības realizētās lauksaimniecības produkcijas gada apjoma vērtības. Otrajā gadā atbalsta apmērs ir 8%, trešajā gadā – 6%, ceturtajā gadā – 4% un piektajā gadā – 2%.

Attiecināmās izmaksas ir biroja telpu īre, jauna biroja aprīkojuma, datortehnikas un programmatūras iegāde, biroja juridiskās un biroja administratīvā personāla izmaksas, biroja administratīvās, jaunu iekārtu, jaunas tehnikas, aprīkojuma iegāde un uzstādīšana, loģistikas transporta iegādes un nomas izdevumi.

Izmaksājamais maksimālais atbalsta apmērs vienā gadā nepārsniedz 100 000 euro un visā 5 gadu darbības plāna īstenošanas periodā – 500 000 euro.

9) Jādod iespēja piena kooperatīviem pieteikties Ražotāju grupu (RG) atbalstam, ja iepriekšējā kārtā nav izmantoti visi līdzekļi:

Skatīt 8. punktā sniegto informāciju par ražotāju organizāciju un kooperatīvu piena un piena produktu nozarē veidošanas iespējām.

10) Jāveic ienākumu zaudējumu kompensācija, ja vidējā piena iepirkuma cena ir zem piena ražošanas pašizmaksas 3mēn., atbalsts izmaksājums, vērtējot piena cenu un piena pašizmaksu individuāli saimniecību līmenī:

Reaģējot uz nelabvēlīgu tirgus situāciju, ar ko dažādas lauksaimniecības nozares daudzās dalībvalstīs saskaras vairāku faktoru (gan Krievijas kara Ukrainā ietekme, gan nelabvēlīgi laikapstākļi, būtisks iepirkuma cenu kritums utml.) ietekmē, š.g. 26. jūnijā Eiropas Komisija (EK) nāca klajā ar priekšlikumu ārkārtas atbalstam lauksaimniekiem virknē dalībvalstu, tostarp Latvijā. Kopējais ES ārkārtas atbalsta budžets ir 330 milj. euro, no tā Latvijai piešķirti 6,797 milj. euro. Bez tam, EK priekšlikums paredz iespēju dalībvalstīm no nacionālā budžeta papildināt savu atbalsta aploksni līdz pat 200% apmērā. Ārkārtas atbalsta mērķis saskaņā ar EK priekšlikumu ir lauksaimniekiem visvairāk skartajās nozarēs kompensēt ekonomiskos zaudējumus, kas ietekmē lauksaimniecības produktu ražotāju dzīvotspēju. Atbalsta piešķiršanas nosacījumi dalībvalstīm jānosaka pašām, pamatojoties uz objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem un ņemot vērā skartajiem lauksaimniekiem radušos ekonomiskos zaudējumus. Atbalsts jāpiešķir tā, lai netiktu radīti tirgus vai konkurences kropļojumi, un, lai novērstu pārkompensācijas risku, atbalsta piešķiršanā dalībvalstīm jāņem vērā citi valsts vai ES atbalsti, kas piešķirti šo ekonomisko zaudējumu novēršanai.

ZM veiks izvērtējumu, balstoties uz pieejamiem datiem, lai noteiktu nelabvēlīgās tirgus situācijas visvairāk skartās nozares Latvijā, kurās lauksaimniekiem būs iespēja saņemt ārkārtas atbalstu.

11) Leader atbalsta jāparedz arī saimniecības līmeņa piena pārstrādes atbalstīšanai:

LEADER intervence “Darbību īstenošana saskaņā ar sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošana” ietver atbalstu arī lauksaimniecības produktu pārstrādei (t.sk. mājražošanai). Atbalsts būs pieejams uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai uzņēmējiem ar apgrozījumu līdz 150 000 euro gadā, saskaņā ar vietējo rīcības grupu sagatavotām vietējās attīstības stratēģijām. Šobrīd 33 vietējās rīcības grupas visā

Latvijas teritorijā gatavo jaunā perioda sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģijas 2023.-2027.gadam un šī gada beigās vietējās rīcības grupas varēs uzsākt to īstenošanu (projektu konkursu organizēšanu).

12) Papildus atbalsts slaukšanas robotu iegādei, nosakot prioritāti mazajām saimniecībām (50-100 govīs):

Kā jau bija minēts 7.punktā MK noteikumu projekts investīciju atbalstam ir projekta stadijā.

Nemot vērā, ka ir samazināts maksimālais attiecināmo izmaksu apjoms vienam pretendentam – mazām saimniecībām līdz 250 000 *euro*, vidējām saimniecībām – 500 000 *euro*, tad MK noteikumu projektā ir ietverta atkāpe no šiem “griestiem”, ja lauku saimniecība ir iesaistījies un izmanto daudzgadu konsultāciju pakalpojumus lauksaimniecības nozarē uzņēmējdarbības attīstībai un konkurētspējas veicināšanai, un ir sagatavojusi saimniecības ilgtermiņa attīstības plānu. Tas īpaši būtiski ir mazām un vidējām piena lopkopības saimniecībām, lai nodrošinātu to ilgtermiņa saimniecisko darbību. Attiecīgi tas ietver iespēju iegādāties slaukšanas robotus.

Papildu, KLP SP ietvaros intervencē "Atbalsts ieguldījumiem SEG un amonjaka emisijas samazinošajiem pasākumiem un klimata pārmaiņu mazināšanai un pielāgošanās pasākumu īstenošanai lauku saimniecībās" tiek paredzēts atbalstīt ieguldījumus precīzās tehnoloģijās lopkopībā, tai skaitā precīzās slaukšanas iekārtās (automatizētās slaukšanas sistēmās). Projekta iesnieguma rindošanā papildus 15 punkti tiks paredzēti mazām saimniecībām un 10 punkti vidējām saimniecībām.

Valsts sekretāra p.i.

J. Šnore

Karlapa 67027216,
Agrita.Karlapa@zm.gov.lv

Karlsone 67027077,
Andra.Karlsone@zm.gov.lv

Baranovska 67878726,
karina.baranovska@zm.gov.lv

Travina 67027208,
Julija.Travina@zm.gov.lv

Štromberga 67027156,
Inese.Stromberga@zm.gov.lv

Freimane 29151413,
Dace.Freimane@zm.gov.lv

Sējāne 67027162,
Liga.Sejane@zm.gov.lv

Vasariņš 67027425,
Marats.Vasarins@zm.gov.lv